

PISMA JOSIPA PAVIŠEVIĆA MARIJANU LANOSOVIĆU

Franjo Emanuel HOŠKO

Znanstveni skup o Marijanu Lanosoviću 19. i 20. XI 1982. razotkrio je njegovo plodno kulturno djelovanje, napose na području leksikografije. Taj je simpozij također probudio veće zanimanje domaće kulturne javnosti za Lanosovićevu osobu i djelo pa će, stoga, biti korisno objaviti pisma koja je Lanosoviću bio upravio njegov redovnički poglavar Josip Pavišević, koji je i sam bio značajan kulturni radnik onoga vremena u Slavoniji.¹ Ta pisma unose svjetlo i u druge Lanosovićeve poslove i dragocjeno su svjedočanstvo o međusobnim odnosima te dvojice javnih djelatnika. Paviševićeva pisma Lanosoviću također su vrijedno svjedočanstvo o jozefinističkom crkvenom zakonodavstvu i njegovoj provedbi u Slavoniji.

Pavišević i Lanosović su pripadali istoj franjevačkoj zajednici, provinciji sv. Ivana Kapistranskoga. Pavišević je Lanosoviću od 1768. do 1770. u Osijeku na visokoj bogoslovnoj školi predavao dogmatsko bogoslovlje. Po završetku školovanja Lanosović je u Slavonskom Brodu bio profesor filozofije, a 13. IV 1774. vratio se u Osijek da u ljetnom semestru školske godine 1773/1774. zamijeni Paviševića u službi predavača teologije. Pavišević je, naime, u to vrijeme obavljao kanonski pohod u provinciji sv. Ladislava. Od ljeta 1774. do 28. XII 1776. su Pavišević i Lanosović zajedno u Osijeku; Pavišević je još uvijek profesor generalnog učilišta teologije, a Lanosović je profesor u osječkoj gimnaziji. Nakon godine dana Lanosovićevog izbivanja iz Osijeka ponovno su zajedno, i to u Osijeku, od jeseni 1777. Tada je Lanosović preuzeo profesorsko mjesto na generalnom učilištu teologije, i to godinu dana zajedno s Paviševićem (1777/1778), a kroz pet godina mu je Pavišević bio neposredni starješina; najprije gvardijan (1778/

¹ Josip Pavišević je rođen 8. VIII 1734. u Slavonskoj Požegi. Među franjevce je stupio 1750. u Velikoj. Filozofiju je studirao u Vukovaru (1751–1754), a teologiju u Budimu (1754–1757) i Osijeku (1757/58), a zatim u Rimu (1758–1760). Posvetio se profesorskom poslu i predavao filozofiju (1761–1764) i teologiju (1768–1778) u Osijeku. U vremenu razmahalog jozefinizma je bio provincijal (1783–1791, 1797–1800). On je autor niza školskih priručnika iz filozofije i teologije, a pisao je također ratnu prozu na hrvatskom, a poeziju na latinskom jeziku. Osobito je utjecao na Matiju Petra Katančića, a u svojoj franjevačkoj provinciji je stvorio uvjete za kulturni rad nekolicine svoje redovničke subraće (usp. F. E. HOŠKO: *Dvije osječke visoke škole u 18. stoljeću*. *Kačić* 10(1978), 134–137).

1780), a zatim dekan generalnog učilišta (1781-1783). Pavišević je 28. VIII 1783. izabran za provincijala, a Lanosović je 15. IX iste godine zaključio profesorsku službu u Osijeku. Kratko je vrijeme boravio u Mohaču, a 19. X 1783. ga je Pavišević premjestio u Našice. Ondje je do 22. II 1788. Lanosović župnik i samostanski starješina. Zatim Lanosović odlazi u Beč i ondje od 25. IV 1788. do jeseni 1791. radi na rječnicima Joakima Stullija i predaje hrvatski jezik u kraljevskom sjemeništu. Kad je Lanosović napustio Beč, preselio se je u Budim i ondje je boravio sve do 1797. Te je godine Pavišević po treći puta izabran za provincijala, a Lanosović je bio izabran za tajnika provincije. Nije isključeno da su u to vrijeme zajedno boravili u Osijeku, premda o tome nema potvrde.² God. 1800. Lanosović je postao samostanski starješina u Baču (1800-1804), a Pavišević je i nadalje ostao u Osijeku i ondje 24. XI 1803. umro.

Paviševićeva pisma Lanosoviću sačuvana su u prijepisu, a te prijepise su redovito pisali njegovi tajnici.³ Pavišević je ta pisma upravljao u svojstvu provincijala provincije sv. Ivana Kapistranskoga. Prvo pismo je datirano 31. I 1784, a posljednje 30. VIII 1791. Ukupno ima dvadeset i dva pisma. Još je 19. X 1783. Pavišević bio uputio pismo Lanosoviću, ali o njemu je sačuvana samo zabilješka.⁴ Iz trećeg razdoblja Paviševićeve provincijalske službe nema sačuvanih pisama, što također ukazuje na to da su u to vrijeme njih dvojica boravili zajedno. Sadržaj spomenutih pisama je različit. Dobar dio pisama uvjetovan je uobičajenim zbivanjima unutar franjevačkih zajednica; takvi su: dopisi o premještajima pojedinih članova u zajednici, dozvole za putovanja, različite uredbe i obavijesti. No, pisma koja je Pavišević upravljao Lanosoviću u Beč, sadrže niz vrlo zanimljivih priopćenja i svjedočanstava o zbivanjima od općeg crkvenog značaja.

Iz tih pisama se može dobiti uvid i u odnos između Paviševića i Lanosovića. Dobiva se dojam da njih dvojica nisu bila previše povjerljivi, premda su dugo godina zajedno živjeli i međusobno surađivali. Pavišević očito čuva svoj poglavarski ugled i u odnosu prema Lanosoviću sve dok Lanosović nije otišao u Beč, gdje zastupa i interese provincije sv. Ivana Kapistranskoga pred carskim dvorom. Tada Paviševićeva pisma dobivaju ton povjerljivosti i on očito Lanosoviću priopćuje i takve sadržaje o kojima nije pisao drugim članovima provincije. To je i razumljivo, jer je u međuvremenu porastao Lanosovićev ugled u javnosti pa s njime Pavišević i tako ophodi. Ipak ni u to vrijeme Pavišević ne traži od Lanosovića savjete niti ga pita za mišljenje, ali s njime dijeli brige i poslove svoje upravničke službe.

2 J. BOESENDORFER: *Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inventae Essekinii intra muros ab anno 1686. usque ad annum 1851.* *Starine JAZU*, 35(1916), 129-131.

3 Tri sveska (vel. 24 x 38 cm) Paviševićevih pisama iz vremena njegove uprave provincijom sv. Ivana Kapistranskoga imaju ove naslove: *Epistolae ad religiosos intra Provinciam*. Pars Prima (1. svezak) i Pars Secunda (2. svezak) te *Epistolae ad religiosos extra Provinciam* (3. svezak). No, u prvom svesku tri su niza paginacije: prvi od str. 1-138, drugi od 1-145 i treći niz od 1-349. Drugi svezak nastavlja paginaciju na treći niz u prvom svesku, tj. od str. 350 do 821. Treći svezak ima 597 stranica jedinstvene paginacije.

4 *Epistolae... extra*, 407.

1.

Pavišević moli 31. I. 1784. Lanosovića da u Osijeku drži korizmene propovijedi.

P. Mariano Lanossovich Lectori Theologiae Nassicis, ut conciones Quadragesimales Essekini teneat.

Quum Conventus Essekinensis unum solum Concionatorem Illyricum habeat, huicque plura incumbant officia, ne natio Illyrica in patria sua consolatione spiritus privetur, R(everen)dam Pat(ernita)tem V(estra)m humanissime invito pro sex concionibus diebus mercurii per Quadragesimam hic facieñdis, et septima die Parasceves. Percepta igitur hac mea, et omissis ceteris omnibus privatis laboribus, adcingat se huic Apostolico labori, delectaque, quae libuerit, materia, incipiat operari. Habebit autem P. Guardianus Essekinensis in commissis,¹ quo R(everen)dam Pat(ernita)tem Sabbato ante Dominicam Quinquasimae curet huc devehí. Operiar quo ocyus certitudinem perceptae huius litterae.

/Essekini, 31. Ianuarii 1784/

(*Epistolae... intra, I, 76¹*)

2.

Na Lanosovićevu molbu dopušta 26. I 1785. Pavišević premještaj Marka Đurasovića iz Velike u Našice, ako ondje nije potreban.

P. Mariano Lanossovich Guardiano Nassicis responsoria, missio Obedientialibus P. Marco pro sua Familia, si Velicae non sit necessarius.

Obedientiales, quas ad P. Marcum Gjurassovich adcludo, conditionatae sunt. Agat igitur Pat(erni)tas V(est)ra cum P. Guardiano Velicensi,² ut dimittat P. Marcum Nassicas, si ipsius Conventui non fuerit necessarius. Et valeat etc.³

/Essekini, 26. Ianuarii 1785/

(*Epistolae... intra, I, 82²-83²*)

3.

Pavišević 14. II 1785. premješta Antuna Lukića iz Broda u Našice.

P. Mariano Lanossovich Guardiano Nassicis, cum Obedientialibus pro P. Antonio Lukich ad suam Familiam.

1 U Osijeku je 1783/1784. gvardijan Andrija Heitzer (+ 1803). Bio je profesor filozofije na učilištu u Slavonskom Brodu (1765). Objavio je tiskom popis teza javne rasprave koju je u Brodu izveo zajedno sa šestoricom svojih studenata: *Propositiones selctae ex universa Philosophia* (1765).

2 Ivan Tadić (1745–1800) je tada gvardijan u Velikoj. Bio je profesor filozofije u Mohaču (1774–1775) i Budimu (1775–1777), i profesor moralnog bogoslovlja u Šaregradu (1780).

3 Marko Gjurassović je nakon izvjesnog oklijevanja pošao u Našice i ondje ostao dulje vrijeme; poslije Lanosovića on je bio zamjenik samostanskog starješine, vikar.

Expeditis primis pro P. Elia Ruxich Obedientialibus, ac superveniente difficultate, expedio secundas pro P. Antonio Lukich, quibus eum Nassicas destino, si Brodii non fuerit magis necessarius.⁴ Homo igitur, qui iverit Brodium, tuleritque hasce Obedientiales, feret etiam litteram secum hic adnexam, R. P. Guardiano Brodiensi inscriptam.⁵ Jam valeat etc.

/Essekini, 14. Februarii 1785/

(*Epistolae... intra, I, 83*²)

4.

Pavišević 2. III 1785. odgovara Lanosoviću. Dopušta mu da za službu sakristana odredi onoga koga smatra prikladnijim i traži da mu dojavu ime žene Adama Hoffmanna.

P. Mariano Lanosovich Guardiano Nassicis responsoria, de mittendo nomine uxoris Adami Hoffmann, suoque tempore destinando sacrista, quem iudicaverit e sua Familia capaciorem.

Adamo Hoffmann Filiationis tesseram libenter mittam, dummodo Pat(erni)tas R(everen)da uxoriseins mittat nomen.⁶

Discipulus Pat(erni)tas V(est)rae, hesternus in Religione homo, aut putat se nescio quem gradum in Provincia statim debere consequi, aut non esse in officio, quando est in officio Curatoris sacrarii;⁷ ideo dispono eum Bacsinum, et in Pat(erni)tas V(est)rae manet libito et imperio /:postquam confirmationem acceperit:/ unum ex duobus, aptiorem videlicet fidelioemque, P. Laurentium Fünckner vel P. Stanislaum Glavadanovich pro officio Sacristae, alioquin otiosi sunt ambo; Laicum autem non habeo, quem illuc pro tali officio quirem disponere. Interea etc.

/Essekini, 2. Martii 1785/

(*Epistolae... intra, I, 91*²)

5.

Pavišević 9. III 1785. određuje da Antun Lukić ide u Veliku, a Marko Đurasović u Našice. Izvještava Lanosovića da je student Alojzije Schreiner odlučio napustiti franjevački red.

P. Mariano Lanosovich Guardiano Nassicis, ut occasione conventuali dimittat P. Antonium.

4 Antun Lukić je trebao poći u Dubovik za kapelana župniku Josipu Relkoviću. Kako ovaj nije bio s njime zadovoljan, pošao je k njemu Ilija Ružić, a Lukić je trebao otići u Našice. Konačno je ostao u Brodu (*Epistolae... intra, I, 84*²).

5 U Brodu je gvardijan u to vrijeme Blaž Čurčić.

6 Adama Hoffmanna je Pavišević na prijedlog Lanosovićev imenovao zamjenikom sindika, tj. za upravitelja materijalnih dobara, samostanu u Našicama.

7 Riječ je o Adalbertu Vomački; Pavišević ga je premjestio za učitelja u Bač; kasnije je bio profesor osječke gimnazije.

Quoniam nec me volente, nec ipso P. Antonio Lukich postulante, hic abire ex ea familia debeat in locum P. Marci Gjurassovich, qui Velica /: propter instantiam /: a me hodie disponitur Nassicas, inde est, ut dictus P. Antonius occasione conventuali deducatur Velicam, qua P. Marcus Nassicas reducetur.

F. Aloysius Schreiner Clericus Agriae Theologiae Studens vult redire ad seculum, cuiusque litterae fragmentum in paribus mitto, ut me informet, quid sibi resista velit.⁸ Haec dum commendo exequutioni (!) dari cito, maneo etc.

/Essekini, 9. Martii 1785/

(*Epistolae... intra*, I, 96²-97²)

6.

Pavišević 13. III 1785. odgađa promjene Antuna Lukića i Marka Đurasovića.

P. Mariano Lanossovich Guardiano Nassicis responsoria, mutationem duorum, P. Antonii et P. Marci, non nisi post Pascha faciendam.

Sada možete uistinu poznati, koliku imade tegobu i glavobolju jedan jedne Države upravitelj, jer ako s vašom samo obite(lj)om od skupa Tolnanskoga sve durma (!) toliku imadem smetnju,⁹ koliku ne imadem sa drugih po iste Države obitilih. Dakle, pisano (pod) poslušnost i Fra Antuna Lukicha i Fra Marka Gjurassovicha pošaljite natrag; a budući svi sada misnici u svakomu mistu u poslu, obodvoice promina biti će potli Uskrsa. Vi pako svi tude godite puku od Vas do doli, jer i ja sam danas od devet satih do dvanaest nepristance slušo izpovidi. Megjuto etc.

/Essekini, 13. Martii 1785/

(*Epistolae... intra*, I, 100²)

7.

Pavišević 10. IV 1785. preko Lanosovića uručuje pismo za Vida Ivića i traži izvještaj o provedbi njegove odredbe o premještaju.

P. Mariano Lanossovich Guardiano Nassicis, ut referat de perceptione litterae P. Viti,¹⁰ traditione, et discessu illius ad propriam collocationem.

Litteram suam quando perceperit, quando adclusam cui in scripta est tradiderit, quando ipse cui tradita est inde ad suam collocationem migraverit, ut Pat(erni)tas Re(ve)renda e vestigio mihi referat, serio impono. Qui dum etc.

/Essekini, 10. Aprilis 1785/

(*Epistolae... intra*, I, 116²)

Lanosović je, čini se, bolje poznao Schreineru; pratio ga je u Beč, kad je on onamo išao u posjet rodbini. Schreiner je uistinu napustio franjevce.

Sjednica Paviševićevog upravnog vijeća bila je u Tolni 28. VIII 1784.

Vid Ivić je bio u to vrijeme zamjenik gvardijana u Požegi. Pavišević ga je premjestio u Đakovo. Kako mu nije bilo po volji počiti onamo, zadržao se u Našicama. Kasnije ga je Pavišević premjestio u Veliku.

8.

Pavišević 21. IV 1785. traži da mu Lanosović iz arhiva izvadi „litterae emancipationis” za Matiju Piera i Josipa Turečeka te ih pošalje bivšem provincijalu Josipu Jakošiću u Budim.

P. Mariano Lanossovich Guardiano Nassicis, ut Mathiae Pier et Josephi Turecsek perquirat emancipationis litteras, mittatque Budam ad P. Josephum Jakosics.¹¹

Committo, ut hac mea accepta diligenter perquirat in Archivio Provinciae, inter monimenta Regiminis A.R.P. Josephi Jakosics Esprovincialis, Mathiae Pier et Josephi Turecsek litteras *emancipationis*, quas eidem P. Exministro Budam instanter mittet. Qui etc.

/Mohatsini, 21. Aprilis 1785/

(*Epistolae... intra*, I, 119²)

9.

Pavišević traži 8. V. 1785. od Lanosovića Turečekovo pismo „emancipationis” i želi da se njemu pošalje.

P. Mariano Lanossovich Guardiano Nassicis, ut Josephi Turecsek perquirat emancipationis litteras, mittatque ad Patrem Provinciale.

Cum Carolus Turecsek, in religione Josephus, sub A.R.P. Blasio Tadianovich Exministro indutus sit,¹² inter monimenta eiusdem regiminis testimonium emancipationis dicti Turecsek a Pat(ernita)te Re(veren)da perquirendum est, mihi que instanter mittendum. Ceterum etc.

/Essekini, 8. Mai 1785/

(*Epistolae... intra*, I, 121²)

10.

Pavišević 25. X. 1785. traži od Lanosovića da Rafaela Simona zadrži u našičkom samostanu kao gosta, Miju Zajmovića dovede od grofa Sigismunda Pajačevića u samostan, a Ignaciju Katiću osigura prijevoz do Požege.

11 Josip Jakošić (1738–1804) je nakon studija filozofije i teologije u svom rodnom Budimu (1760–1767) bio profesor filozofije u Baji (1767–1780) i moralnog bogoslovlja u Radni (1770–1773). U tri navrata je bio provincijal provincije sv. Ivana Kapistranskoga (1780–1783, 1800–1803, 1803/1804). Autor je filozofskog priručnika *Primae lineae Philosophiae activae universalis* (Bajae 1770) i značajnog zapisa o slavonskim književnicima *Scriptores Intermaniae vel Pannoniae Saviae, nunc Slavoniae dictae* (1795). Posljednji rukopis je publicirao M. Šrepeš (usp. *Gradja JAZU*, 2/1899).

12 Blaž Tadijanović je značajan kulturni radnik u Slavoniji toga vremena. I on je bio provincijal provincije sv. Ivana Kapistranskoga (1777–1780). – Usp. *Zbornik radova o Vidu Došenu i Blažu Tadijanoviću*. Osijek 1981.

P. Mariano Lanossovich Guard(ian)o Nassicis, ut. P. Raphaëlem apud se interea hospitem teneat;¹³ P. Michaëlem pro abitu ter moneat,¹⁴ et P. Ignatium Katich citra expensas Provinciae Possegam transponat.¹⁵

M.V.P. Raphaël Simon hanc exhibiturus ad illum S. Antonii Patavini conventum interea hospes venit, quem pro tali R(everen)da Pat(erni)tas V(est)ra recipiet sustinebitque, donec aliam a me dispositionem acceperit. Ad haec.

Institit apud me Ill(ustrissi)mus D. Comes Sigismundus Pejacsevich per litteras pro permansione P. Michaëlis Zajmovich ibi, cui hodie negative respondeo. Ideo Pat(erni)tas V(est)ra ter per tres continuas diaetas eundem monebit, currum pro abitu paratum, meoque de eventu certiore faciet. Denique in cuius gratiam P. Ignatius Katich globos aerostaticos prod(u)cet Nassicis, ille ipsum Possegam transponat. Jam etc.

/Essekini, 25. Octobris 1785/

(*Epistolae... intra*, I, 54³-55³)

11.

Pavišević obavještava 17. I. 1787. Lanosovića da je ispojednávnu jurisdikciju Stanislava Glavadanovića proširio na Našice; također dopušta da Lanosović uvrsti brata Šimuna Kommera među braću laike.

P. Mariano Lanossovich Guardiano Nassicis declaratoria, P. Stanislao iurisdictionem extendi etiam foras per oppidum, et F. Simoni caputium esse adponendum.

Ad supplices P. Stanislai Glavadanovich easque saepe etiam per Pat(erni)tas V(est)ram R(everen)dam interpositas preces, ut eius iurisdictione in sacris audiendis confessionibus a me admitteretur amplior, ego, qui solam Dei Gloriam et fidelis populi per poenitentiam salutem prae oculis habeo, comperioque in oppido Nassicensi et diversarum linguarum adesse populum et notabilem esacerdotum deficientiam scio, ex his vel maxime motivis eidem P. Stanislao /: cuius hactenus iurisdictione intra solius coenobii septa fuit :/ deinceps extendo etiam foras intra ambitum ipsius oppidi, illum vehementer adhortans, ut magnum hoc poenitentiae sacramentum administret fidelibus ad aedificationem cum Deo et non ad destructionem. Quad ubi confido in dicti P. Sta-

13 Uskoro (6. XI 1785) je Pavišević Simona premjestio u Petrovaradin.

14 Mijo Zajmović (1738–1807) je bio stekao kvalifikaciju profesora filozofije i predavao na filozofskim učilištima u Slavonskom Brodu (1762–1764) i Baji (1764–1766). U Našicama je boravio od 1782. do 1788. I posljednje godine života je ondje proveo i ondje preminuo. – Pavišević je pismu br. 10 u ovom popisu dodao slijedeće: „Quia vero littera hacce iam clausa, alia eiusdem P. Guardiani (sc. Lanosoviću) adlata est, in qua palinodiam canit summisque orat precibus P. Michaëlem permitti in sua Familia, ideo in ea parte litterae foris, in quo sigillum erat appressum, fuit *Additum*: Maneat in nomine Domini P. Michaël interea ibi, sed amodo Paternitas Vestra nec petat aliquem inde amoveri, nec ex alio conventu illuc transferri.” (*Epistolae ... intra*, I, 55³).

15 Ignacije Katić je 1784. s Grgurom Peštalićem konstruirao letjelicu koja je te godine poletjela u Baji (usp. S. MARIJANOVIĆ: *Povratak zavičajnicima*. Osijek 1983, 68, 69).

nislai zelo, ipsi R(evere)ndae Pat(ernita)ti V(est)rae /: qui hanc coram eodem ad se vocato perleget :/ vigilem supra ipsum oculum commendo.

Annuo pariter votis et positis apud me saepe precibus F. Simonis Kommer Tertiarii improfessi, ut ipsi Pat(erni)tas V(est)ra caputium apponat et inter Fratres Laicos cooptet die 25 huius, mansurus cum illo per annum, ad capiendum vitae eius melioris experimentum.

/Essekini, 17. Ianuarii 1787/

(*Epistolae... intra*, I, 226³)

12.

Pavišević 7. III. 1787. dopušta Lanosoviću da zadrži Demetrija Mandića u našičkom samostanu ili da ga pošalje u Veliku

P. Mariano Lanossovich Guard(ian)o Nassicis, ut epistolam et obedientiales P. Demetrio tradat, si in sua familia ipso non indigeat.¹⁶

Epistolam et ipsas Obedientiales tradat Pat(erni)tas R(everen)da P. Demetrio, expediatque statim Velicam, si ipsius non eget; sin eget, epistolam ipsam, atque Obedientiales mihi remittet et valeat, etc.

/Essekini, 7. Martii 1787/

(*Epistolae... intra*, I, 244³)

13.

Pavišević 11. III. 1787. naređuje Lanosoviću da Demetriju Mandiću dade adekvatnu svotu novca za vestiarij, ako prihvati premještaj.

P. Mariano Lanossovich Guardiano Nassicis, ut P. Demetrio, si abiturus est Velicam pro rata temporis, quo Nassicis fuit, peculium dare noverit pro vestiario.

Ad evitandas confusiones, quae adhuc in Provincia vigent ratione vestiarii, Religiosis temporibus suis a Guardianis procurandi, noverit ideo Pat(erni)tas R(evere)nda, se obligari P. Demetrio Mandich, si nondum abiit et est abiturus Velicam, pro rata temporis, quo Nassicis fuit, pro habitu, pallio et tunica peculium dare, recepta ab illo syngrapha de eo percepto, tradendoque P. Guardiano Velicensi, ab hocque conservando pro vestiario novo. Si porro abiit, id peuculium ad dictum P. Guardianum Velicensem mittere. Et valeat etc.

/Essekini, 11. Martii 1787/

(*Epistolae... intra*, I, 246³)

16 Demetrije Mandić je poslije toga više godina bio kapelan u Našicama.

14.

Pavišević 16. V. 1787. obavještava Lanosovića da ne zadovoljava njegova svjedodžba o dušobrižničkom ispitu, jer se iz nje može zaključiti da je to svjedodžba samo o općem ispitu iz 1782.

P. Mariano Lanossovich Guardiano Nassicis responsoria, Intimati de examinatis adprobatisque pro cura animarum P. Prov(incia)lem nullam explanationem habere et putare solum, examen intelligi Gen(era)le anni 1782.

Rubricarum Intimati Regii ultimi a me ad R(everen)dam Pat(ernita)tem missi nullam explanationem habeo et ideo, neque mihi confidio quidpiam circa eas explanare. Puto solum, illud in Intimato *geprüft* spectare posse ad examen et adprobationem anni 1782, salva tamen cuiuslibet meliore intelligentia. Et valeat... etc.¹⁷

/Essekini, 16. Mai 1787/

(*Epistolae... intra*, I, 275³)

15.

Pavišević 30. I. 1788. upućuje Lanosovića kako će postupiti sa Šimunom Kummerom nakon istekle godine kušnje.

P. Mariano Lanossovich Guardiano Nassicis responsoria, pro F. Simone colligenda esse vota et si supra medietatem non receperit, dimittendum ex Religione.

Cum F. Simon Kummer annum probationis in Religione praefixum terminaverit, ut porro in eadem ultronec permaneat /: iuxta conditiones a me anno elapso coram sacerdotibus domi praesentibus adque meum cubile vocatis in idipsum propositas :/ si tamen dignus sit, nempe sobrius, obediens, patiens, laboriosus, fidelis, colligantur vota in coenaculo communi, quae soli sacerdotes eius familiae omnes dare debeant, non etiam Fratres Laici, cum non illa colligenda sint in ordine ad professionem eiusdem, sed in ordine ad permanisonem ulteriorem in Provincia. Et si retulerit supra medietatem votantium, conservabitur in Religione, atque in eodem conventu manebit; sin minus, dimittatur statim ex Religione, paratis illi prius, iuxta statum eiusdem et possibilitatem conventus, praebitisque secularibus vestibus. Ac quomodo res tota acta sit, successeritque, mihi illico referatur subscripta Pat(ernita)te V(est)ra R(evere)nda, duobusque sacerdotibus ingressu in Religionem prioribus pro legali instrumento in Archivio Provinciae asservando, hac mea ut primum percepta fuerit, coram familia publicata. Valeat.

/Essekini, 30. Ianuarii 1788/

(*Epistolae... intra*, II, 360)

17 Lanosović je 19. IX 1784. pred konsistorijem u Požegi položio župnički ispit.

Pavišević 4. V. 1788. šalje Lanosoviću popratno pismo uz dekret kojim je pozvan u Beč završiti rječnik Joakima Stullija.

P. Mariano Lanossovich Concionatori Possegae mittitur copia Decreti Regii et Patentis quibus disponitur dimittiturque Viennam pro perficiendo Dictionario Illyrico a P. Ioachimo Stulli Prov(inci)ae Rhacusinae incepto.¹⁸

Quod saepe insinuabatur Pat(ernitat)ti V(est)rae, ecce in copia Decreti Regii adest. Precor ideo, ut ad finem operis sanus vegetusque maneat.¹⁹

Therzovacense salis Officium nondum Intimatum accepit de numerandis Pat(ernitat)ti V(est)rae 40 f(lore)nis erga viaticum, ut mihi certo constat, et ubi acceperit Intimatum, hocce Officium salis ab illo certius reddetur et per me Pat(ernitas) V(est)ra, ut hic Essekini levare pecunia possit.

Quodsi pro P. Ioachimo Stulli habitus parandus sit, puto etiam parandum esse pallium propter convenientiam vestium; sed quis et quando pannificinam Provinciae solvet? Puto adhuc esse tempus, ut ad illum Pat(ernitas) V(est)ra scribat, et informetur de his, valeatque cum etc.

/Essekini, 4. Maio 1788/

(*Epistolae... intra*, II, 422)

Pavišević 1. X. 1788. traži od Lanosovića da se opravda od pritužbe Demetrija Mandića i Ivana Balatovića da im je kao našički gvardijan dao sašiti redovnička odijela od platna koje je predviđeno za doljnje rublje.

P. Mariano Lanossovich Compositori Dictionarii Germanici Viennae, ut se legitimet super panno tunicali /: ut dicitur :/ Buda adlato, et in habitus conscisso consutoque, atque Sacerdotibus Conventus Nassicensis, quando erat Guardianus, distributo, promisso iis post unum annum novum habitum.

Duo coenobii Nassicensis Sacerdotes. P. Demetrius Mandich et P. Johannes Balatovich²⁰ ad me suas protruserunt querelas et contra modernum suum guardianum, quod

18 Joakim Stulli (1730–1817) sabrao je građu za trojezični rječnik latinskog, hrvatskog i talijanskog jezika. Kako ga je ponudio bečkom dvoru, ovaj je zadužio Lanosovića da rječniku doda i njemačke riječi. Poslije smrti cara Josipa II (1790) taj projekt se nije obistinio pa je Stulli najprije izdao *Latinsko-talijansko-hrvatski* (Budim 1801), a zatim *Hrvatsko-talijansko-latinski* (Dubrovnik 1806) i, konačno, *Talijansko-hrvatsko-latinski* rječnik (Dubrovnik 1810).

19 Na preporuku kasnijeg bosansko-srijemskog (đakovačkog) biskupa Antuna Mandića bečka je vlada 18. IV 1788. imenovala Lanosovića da sudjeluje u konačnoj redakciji Stullijevih rječnika.

20 Zbog sukoba s Ivanom Balatovićem samostanska zajednica nije 1788. Lanosovića ponovno izabrala za našičkog gvardijana (*Epistolae... extra*, 585).

eis novum vestiarium dare nolit, et contra ipsam Pat(ernita)tem V(est)ram, quod eos coëgerit nescio ad quales tunicalis materiae habitus recipiendos, praefixo iis portandis unius anni termino, et ut exposit novos peterent, ac Superior iis dare teneatur. En verba ex littera de 7 prioris mensis ad me a P. Johanne data:

„Cum praeteritus Superior advenisset Buda tempore guardianatus sui, attulissetque aestivum instar tunicalis materiae pannum Fratribus egentiam habentibus, inter quos constitutus et ego cum habitum /: termino elapso :/ iuxta morem Provinciae petissem ex panno Provinciae consveto, reposuit ille, se nolle alium procurare pannum, quoadusque allatus aestivus totus non fuerit distractus; ex quo panno nullo modo me volente pro triennio habere habitum, propter debilitatem materiae, reposuit Guardianus praeteritus ut ad unum /: propter vilis pretium :/ saltem accipiam annum, absque praetensionae tunicae illius anni, ad cuius dictum, ut querelae finem haberent, licet invitus, consensi; cuius rei oculatos habeo testes modernum P. Vicarium Marcum Gjurassovich et Marcellinum Klarich, in quorum praesentia haec omnia facta fuere. Iam vero adveniente tempore, quo habitum denuo habere deberem /: cum ex panno Provinciae acceperim ultimum 1785. 10 Aprilis :/ demto uno anno pro praedicto aestivo habitu, manent 2 anni et 6 menses; tunicam autem ultimam accepi 1784 24 Julii, dempta tunica una, pro habitu aestivo iuxta petitum Guardiani praeteriti, remanent anni 2 et 2 menses, adeoque iuxta morem Provinciae *habitum*. et *tunicam* habere deberem; ast nihil horum scire vult modernus Guardianus, sed iuxta nescio quale iudicium suum, me ad impossibile cogit, ut vilem tunicalem materiam /: praeter intentionem dantis et acdeptantis :/ integro triennio portem, quam uno gestando laceravi anno.” Hactenus P. Johannes, cui consonat P. Demetrius.

Ideo Pat(erni)tas V(est)ra R(evere)nda se legitimet in sequentibus:

1. Qualis ille pannus fuit, quem Buda tulit, an pannus simpliciter pro tunicis, vel pannus communis usitatus in Provincia pro habitibus et palliis?
2. An P. Johannes noluerit hunc pannum acceptare pro habitu et Pat(erni)tas V(est)ra nihilominus eum sub specie alterius habitus post annum obtinendi persuaserit?
3. An Pat(erni)tas V(est)ra iis dixerit pannum, quem ipsi pro habitu debebant recipere, tantum per unum annum esse induendum, et postea alium et novum habitum ab iis petendum?
4. Quare Pat(erni)tas V(est)ra non accepit pannum communem Budae pro habitibus, sed cum panno subtiliore in discrimen se coniecerit turbarum inter sacerdotes, ut tunc illum non voluerit acceptare, nuncque uno dumtaxat evoluto anno petant vestiarium novum?
5. An Pat(erni)tas V(est)ra omiserit suo in officio successori indiculum,²¹ in quo connotati sunt et qui acceperunt vestiarium, et quale, quali ex panno, et quando, nempe

21 Matija Petar Katančić je Ivanu Pavloviću, koji je naslijedio kao gvardijan Lanosovića u Našica ma, ispjevao prigodnicu pod naslovom: *Poskočnica Pana i Thalje na cernom berdu za uspome-nu pedesetnice otca poštovanog Ivana Pavlovića prikazana istomu od Petra Katančića* (1788). – Tu je poskočnicu po prvi puta objavio Stanislav Marijanović (*Povratak zavičajnicima*, 88-92).

quo die induerunt, mense, anno? Aut si non omisit, possetne nund illum conficere, mittereque ad me? Quorum dum informationem operior, maneo seraphica. etc.

/Valcovarini, 1. Octobris 1788/

(*Epistolae... intra*, II, 498-500)

18.

Pavišević 27. X. 1789. šalje Lanosoviću pismo u kojem ga moli da priloženu molbu preda caru Josipu II.

P. Mariano Lanossovich Compositori Dictionarii Viennae mittitur supplex libellus Caesari inscriptus, in quo iste rogatur pro admissione nostratium Belgradum, et illi committitur traditio libelli.

Libellus hic supplex suae Maiestati inscriptus ea de causa a me ad Pat(ernita)tem V(est)ram mittitur; ut disquirat, qua ratione posset ille et per quem de manu in manum eidem Maiestati tradi. Et quidem.

Si per Ill(ustrissimum) D(omi)num de Kraus Referentem primum in Consilio Bellico /: cui adnexa littera est inscripta :/ meum notum et amicum, quemque an. 1783, post electionem mei in Provinciale, in Villa supra Viennam secunda visitaveram, commendaveramque negotia Provinciae, si haec aliquando egerent illius patrocinio, tunc eidem ipsa ad eum littera per Pat(ernita)tem V(est)ram tradenda foret, et libellus supplex ad Maiestatem, ut ille eidem Suae Maiestati hunc porrigeret. Sed mihi incertum est, an hic Dominus in vivis existat, an in eodem officio ut supra, an Viennae degens vel alibi; et si affirmative omnia, an etiam sibi e re putaret supplicem hunc libellum suae Maiestati per se porrigere et pro Provincia perorare, an per alium. Igitur.

In casu per hunc quomodocumque contrario /: vel etiam antea, sicut Pat(erni)tas iudicaverit :/ consulendus foret Magnificus D. Joseph Keresztury de Szinerszegh ibidem apud Aulam pro Hungaria Agens,²² Pat(ernita)ti V(est)rae et mihi notus carusque, si is Spartam hanc in se vellet adsumere, suaeque Maiestati libellum istum supplicem porrigere, et in eodem merito pro nobis perorare; adlatis, ultra quae in supplici libello sunt, his quoque rationibus et momentis: quod nempe ex Religiosis omnibus Hungariae nos viciniores simus Belgrado, utpote Zemlini habentes residentiam, per ipsam Suam Maiestatem iam confirmatam: quod ego denique statuerem ibi sacerdotes plurimum linguarum gnaros, ut Germanicae, Ungaricae, Illyricae, Bohemicae, Italicae, Gallicae, qui praesto essent ad servitia spiritualia populo, qui ex variis nationibus ibidem brevi congregabitur. Quod si Magnificus Agens id servitii pro nobis praestet, sciam ego ei gratus esse ex parte Provinciae. Ac denique.

Si neque per alterutrum duorum supra doctorum, nec forte medio Cancellariae Aulicae hic supplex libellus ad manum suae Maiestatis pervenire quet /: de quorum postre-

22 O Josipu Keresturiju usp. T. MATIĆ: Josip Keresturi i njegovi pogledi na političke prilike poslije Josipa II. *Rad HAZU*, 230 (1941), 149–188.

mo Pat(erni)tas V(est)ra informabitur ab eiusmodi notitiam habentibus :/ tunc ipsa Pa(terni)tas V(est)ra quaerat occasionem primam proximam adeundi suam Maiestatem. tradatque meam Scripturam eidem Augusto, qui utique interrogare solet, ut ipsi a tradente scripturam dicatur ore, quid in contineatur; tuncque Pat(erni)tas respondere poterit: *Meus Provincialis petit a Sua Maiestate suos Religiosos pro servitiis spiritualibus Belgradum admitti, cum iam prius ibi habuerimus Conventum et Maiestati Vestrae hoc bello primi fuerimus a servitiis in xenodochiis et regiminibus.* Ideoque.

Non perdamus tempus, sed Pat(erni)tas agat, ut quo ocyus scriptura mea suae Maiestati tradatur: ego pulso apud Suam Maiestatem rem iustam, et peto rem populo illius salutarem. Si annuerit, bene; sin minus, gratulabor nihilominus, me meum fecisse officium ad posterorum memoriam. Valeatque cum etc.

/Essekini, 27. Octobris 1789/

(*Epistolae... extra*, 56-58)

19.

Pavišević I. II. 1791. šalje popratno pismo uz pisma državnim službenicima Krausu i Redlu u kojima moli njihov zagovor u prilog očuvanja samostana u Zemunu i vraćanja samostana u Osijeku.

P. Mariano Lanossovich Compositori Dictionarii Germanico–Illyrici Viennae mittuntur duae litterae, ut ille has, quibus inscriptae sunt, tradat ad obtinendum ab iis patrociniū conservandae residentiae Zemlinensiss et rehabendi conventus Essekinesis.

Quas adnexui epistolas, suam cuique et statim feret taradetque cum mei salute.

Ad Ill(ustrissimum) D. de Kraus S.R.I. Equitem et ad Excelsum Consilium Bellicum Primum Secretarium Referentem scribo in merito Residentiae Zemlinensis, et Conventus Essekinesis, nam Communitas Civitatis Zemlinensis velis et remis agit, ut nostra Zemlini supprimatur Residentia, qui dicit nos ibi non esse necessarios: interpello igitur patrociniū Domini de Kraus, ut sicut dictam Residentiam Dioecesanus Bosnensis iudicavit necessariam, et defunctus Imperator confirmavit, ita porro ille ageret apud Excelsum Consilium Bellicum pro eiusdem permansione. Cum modernus item Augustus Imperator et Rex permittat in Provinciis docere Studia Theologica, velitque defigi a Provincialibus conventus, in quibus illa docebuntur; ideo defixi ego Conventum Essekinsensem, qui praecise pro studiis erat exaedificatus, et ob alia motiva plura, Studentibus et lectoribus Essekini congrua, atque item interpello Dominum de Kraus, ut si devoluta fuerit ad Excelsum Consilium Bellicum questio de illius restituione, sicut opinor probabilius devolvendam, cum defunctus Imperator eundem conventum in casarinas conventerit, nuncque a militibus inhabitabitur, Patronum ille in eoquoque merito ageret.

Ad Ill(ustrissimum) D. Franciscum Redl de Rottenhausen ad Excelsam Cancellariam Regiam Aulico Hungaricam Consiliarium et Referendarium scribo in merito solius Residentiae Zemlinensis, et expono quaeque, sicut exposui in alia ad Dominum de Kraus, petoque illius etiam patrociniū, confidentia nempe erga eum ductus, quod ubi apud

eumdem cum Pat(ernita)te V(est)ra fuisset, consuluissemque de exitu mei supplicis libelli ad suam Meiestatem dati, ille nihil dubitasset, dixissetque reparationem Residentiae Zemlinensis, iuxta promissa Regis, certo certius sequuturam.

Dicat autem Pyat(erni)tas V(est)ra Domino de Kraus pressa voce, a me pariter hodie Budam scriptum pro doliolo vini Budensis erga gratificationem eidem mittendo, quod inscriptum Pat(ernita)ti V(est)rae veniet a R.P. Niciolao Petrovich missum, cuiusque vecturam, telonia, et expensas usque ad domum Domini de Kraus Pat(erni)tas V(est)ra solvat, mihi que referat, quas ego eidem Pat(ernita)ti V(est)rae curabo compensari statim, sicuti etiam duos florenos superaddam in liquido pro solvendis Postae hodiernae litteris.

Advertat porro apud utrumque Ill(ustrissi)imum Dominum quae ipsorum circa meas repraesentationes sensa erunt, bene illo notet, mihi que dideliter ac statim referat, quosque Dominos ut subinde Pat(erni)tas V(est)ra visitet, commendo: visitatio haec namque habebit pro fine Provinciae bonum, in quod omnes collaborare debemus, qui summus unius Provinciae unum corpus, sed membra totidem quot subiecta, quae quidem membra omnia corpus unum, quantum possunt, vegetare debent.

/Essekini, 1. Februarii 1791/

(*Epistolae... extra*, 70-71)

20.

Pavišević 15. III. 1791. obavještava Lanosovića o svojim namjerama razgovarati s upraviteljem osječke tvrđe koji je pripravan pomoći dogradnju bivše isusovačke rezidencije u kojoj sada borave franjevci.

Eidem (sc. P. Mariano Lanossovich) responsoria, acturum P. Provincialem apud Directorem fortificationis Arcis Essekinesis, ut ipse pervideat, quid exresidentiae iesuiticae addi possit, pro maiore nostratum commodo.

Numquam tantopere laborarem pro restituendo nobis nostro hicce conventu, si misera residentia, in qua nunc sumus, esset ad ecclesiam nostram, et ecclesia ad residentiam, sed hoc illud est, quod nos molestat omnes, et causat miseras, quod nempe debeamus ab hora sexta matutina usque ad undecimam per hyemem vadare nives, perque aestatem, quando pluviae sunt, lutum, progrediendo ec conventu, quem inhabitamus, ad nostram ecclesiam oppido dissitam pro faciendis Divinis. Nihilominus

Ne videar virorum prudentium neglexisse consilia, hisque neglectis non consequutum esse, quod consequi poteram, agam cum Caesareo fortificationis huius Arcis direttore, bono catholico, nostrumque amatore et fautore, quodque ille iudicaverit circa amplificationem huius nostrae angustae domus, dabo notitiae Pat(ernita)ti V(est)rae ante Pascha. Porro

Generalem Piza in id consulere vel rogare, esset potius in nos irritare, vel plane in contrarium adducere effectum, quoniam cum homo nullius sit religionis, sacerdotes et vel maxime religiosos odit, quibus etiam cum potest, nocet; et vellet saepe, si in ipso sta-

ret. Nam primo, illud spatium supra sanctuarium ecclesiae, in quo hortus Marianus erat, illo definiente, abripuit nobis officium tormentarium. Secundo, quum anno 1788 Guardianus huius concinasset supplicem libellum ad defunctum Imperatorem et Regem in castris supra Zemlinum constitutum, in quo petebat pro conventu subsidium, quod hic in xenodochiis infirmis militibus constander servivissemus, ipsique generali supplicasset, quo ille voto suo dictum libellum comitaretur ad Imperatorem, non modo votum non dedit, sed fuit consilio Imperanti, ut hic in totum supprimeremur, utpote non necessarii. Imperans tamen eius consilio non stetit, quin potius ducentos florenos conventui adsignavit.

/Essekini, 15. Martii 1791/

(*Epistolae... extra*, 72)

21.

Pavišević 8. IV. 1791. moli Lanosovića da ništa ne poduzima za proširenje bivše isusovačke rezidencije u Osijeku nego da i nadalje u Ratnom vijeću traži takve njegove članove koji će se zauzeti za vraćanje bivšeg samostana franjevcima.

P. Mariano Lanossovich Viennae significatur, ut nihil iam agat circa ampliationem residentiae exiesuiticae Essekini, in qua nunc ahabitamus, sed potius quaerat amicos in Consilio Bellico, qui votum suum praebeant, quando restitutio conventus nostri, circa quam agitur, in quaestionem venerit.

Spectabilis D. Georgius Jankovich Vicecomes Comitatus Verocensis et consiliarius Regius redux ex Diaeta, in qua post coronationem Regis deputatus fuit in contributionibus et commissariaticis, retulit mihi, neam Representationem ad Excelsum Consilium Locumtenentiale Regium Hungaricum datam, qua in conventu Essekiniensi studia tractanda conventus ex eo vel maxime solicitari apud Regem, esse acceptatam, suisque viis ad Regem promotam, atque adeo in spe ille est non mediocri, conventum nostrum nos obtenturos; et communicato illi, quantum a Pat(ernita)te V(est)ra circa eundem conventum ad me fuit scriptum, svasit mihi nihil agere vel circa fortificationis officiales, vel circa ampliationem residentiae, in qua nunc sumus, suaditque etiam, ut de hoc negotio ipsa Pat(erni)tas V(est)ra cum nemine agat vel loguator, bene vero ut quaerat in Excelso Consilio Bellico amicos hosque ex minoribus, quia inquit, Dominus Consiliarius, hi plus subinde efficere possunt, quam magni, quid hi sine consultatione rem aliquam, quamvis sibi ignotam, in adversam partem saepe definiunt, si autem a minoribus in officio rem unam talem audiant, capiantque informationem, facile inclinantur, ut iuxta istam definiant. Iste alios inter ex minoribus amicis est Dominus Jacobi, quem ex mea quoque parte salutet pondatque negotium, ut subinde per illum apud Maiores in Consilio Bellico innotescat. Agere nempe Consilium Locumtenentiale Reigum Hungaricum apud suam Meiestatem, ut conventus nobis Essekiniensis restituatur, quid pro studiis est aedificatus, proque studiis in tota Provincia est aptissimus. Non obstat autem, quod in eo nunc milites habitent, quia pro militibus, sicut ipse Dominus Jacobi novit, est sufficiens spatium per arcem, atque haec ipsa residentia, in qua nos habitamus, servire pro militibus poterit. Generalatus pariter per milites est occupatus, et

Praefectura Aromorum Petrovaradino Essekinum non transveretur, quia reparatio Generalatus nimium constaret. Denique domus annonaria antiqua combusta, si adaptaretur, copiosos posset capere milites. Ultra quam quod Domini Officiales caesarei rei geometricae, qui nunc hicce existunt, adfirmant, nostrum conventum pro militibus non esse sanum, et maxime ea ex parte, cui adiacent contiguae civium domus. Nos autem ea in parte collocare possemus bibliothecam et archivium Provinciae. Quod si quem alium in Consilio bene adfectum Religioni et religiosis nosset Dominus Jacobi, huncque svaderet a Pat(ernita)te V(est)ra accedendum, accedat illum, hocque ipsum cum eodem negotium conferat, rogetque patrocinium, si quando in Consilio Bellico in quaestionem illud venerit.

/Essekini, 8. Aprilis 1791/

(*Epistolae... extra*, 74-75)

22.

Pavišević obavještava Lanosovića 30. VIII. 1791. o sadržaju dvodnevni razgovora redovničkih poglavara s primasom Ugarske; također moli Lanosovića da ishodi kod bečkog nuncija dopuštenje da osječki građanin Szanto može oženiti kćer sestre svoje žene.

P. Mariano Lanosovich Compositori Dictionarii Illyrico–Germanici Viennae responsoria, res pro quibus erant citati Provinciales Hungariae, apud Primatem Regni duabus sessionibus sunt terminatae; et exponitur quae res hae sint, et in quo consistant; commendaturque, a Nuntio Apostolico procuranda dispensatio ducendi in uxorem filiam sorors uxoris suae pro Johanne cive essekinensi.

Res Regularium duabus sessionibus terminatae sunt apud Primatem,²³ cui praevis quilibet Provincialis triplicem exhibuit numerum suae Provinciae religiosorum, nempe iuxta triplicem temporum epocham, qui fuit Maria Teresia conventibus praefixus, qui a Josepho Secundo limitatus, et qui actu est. Deinde modo subsistendi diu nos inter et Primatem disceptatum est, tandemque intimatum regium, quod 6 huiusce emanavit, nobisque Provincialibus Budae est traditum, per Primatem et nos discussum fuit. Est autem in intimato Regio

Quod restituenda sit Instituta cuiuslibet Religionis suo conformis disciplina: quod omni triennio Provincialis, et duorum Definitorum, vel, ut Intimatum habet, consultorum fieri debeat electio: electio item guardianorum in capitulo per hos et ipsos guardianos: quod provincialis omni trennio semel visitare Provincia debeat: quod Rhetores absoluti ad religionem suscipi possint /: et ideo studia philosophicum et Theologicum in Provincia docenda :/ denique, veluti palam coram nobis Primas adseruit, ut iuxta disciplinam veterem in qualibet Provincia usitatum res nostras agamus, dummodo nihil innovemus. Ideo

Redux Buda 24 huiusce, litteras circulares concinare coepi, expeditaque per Provinciam 26, quibus celebrandum capitulum 28. Septembris Mohacsini indixi, quo quidem die

23 U to vrijeme je ostrogonski nadbiskup i ugarski primas Josip Batthyany (+ 22. X 1799).

electio Provincialis fiet, duorumque Definitorum. A meridie Provincialis novus mecum, tamquam cum Exprovinciali immediato, cuique status Provinciae est maxime perspectus, candidabunt guardianos, iamque candidatos proponet Provincialis dubois definitoribus. Die vero postero fiet electio guardianorum per balotationem, daturis ad eorum electionem vota provinciali, Exprovinciali immediato, dubois definitoribus et ipsis guardianis. Electione guardianorum finita, hi ad suos recedent conventus, et Provincialis cum Exprovinciali immediato, et dubois definitoribus subsequiis diebus tenebunt sessiones, revidebunt computus, et inventaria, disponentque officia, et familias, harumque dispositionem per tabulus, ut alias fieri sive, mittent per conventus. Ac denique

Ordo S. Francisci permanebit in Hungaria, sed per deputationem Regnicolariam in ecclesiasticis, quae cum ceteris coepit 6 huius, et ad quam nos quoque Provinciales a Primate, qui praedictae Deputationis in Ecclesiasticis est praeses, evocati eramus, concertabitur et determinabitur, in quibus locis erimus magis necessarii, et ideo ibidem ubi sumus permittendi, vel etiam aliorum disponendi, et qui, ex eodem motivo, conventus nobis sint restituendi, quodque a Deputatione Diaetae repraesentabitur, quam in autumno anno sequente nonagesimo secundo, vel etiam tardius futuram autumant. Interea Deputationes laborabunt et occupabuntur in suis quaeque materiis. Haec et P. Ignatius Radl perlegat, vel perlegendum admittat. Porro

Quia omnibus, quantum possum, servire cupio, et Pat(ernita)tem V(est)ram R(everen)dam cor patens habere ad omnes, ideo adire velit R(everen)dum Dominum a Secretis Suas Excellentiae Reverendissimae Domini Nuntii Apostolici, et proponere eidem ut sequitur.²⁴

Quod ad me confidentiam a dubois iam mensibus acceperit civis quidam huius nomine Johannes Szanto, qui cuperet ducere in uxorem suae defunctae uxoris sororis, pariter defunctae, filiam, ex motivis:

1. Quia cum uxore sua bene vixit, putatque se quoque bene victurum cum filia hac ex sorore uxoris suae.
2. Quod puella haec defunctis parentibus suis orphana et parvula manserit, fueritque aducata in domo praedicti Johannis Szanto.
3. Quod cum Johannes Szanto viduus, nullam habeat prolem, hancque, si in matrimonium cum illa coniungi possit, vellet constituere plenariam suae substantiae haeredem, ideo petit dispensari, ut ducere eam possit. Ad Episcopum Bosnensem, utpote Dioecesanum, suam instantiam in id porrexit, qui ei respondit, ut libere sollicitet Romanam dispensationem, quod ipsi ultro citroque admittit. Igitur

Si Excellentissimus Dominus Nuntius Apostolicus eam dispensationem largiri queat, sed non nisi per instantiam, tum tunc formet hanc Pat(erni)tas V(est)ra meo nomine,

24 Bečki nuncij je od 1785. do 1792. kasniji kardinal Giovanni Battista Caprara (+ 1810).

sicut intellexerit ab eius Secretario formari eam debere: sin minus dispensare possit, informet Pat(ernitat)em V(est)ram, ubi pro ea Romae recurrendum sit, et quali formata instantia super quo ocyius expectabo responsum.

/Essekini, 30. Augusto 1971/

(*Epistolae... extra*, 80-82)

DIE BRIEFE VON JOSIP PAVIŠEVIĆ AN MARIJAN LANOSVIĆ

Josip Pavišević (1734-1803) hat als Oberhaupt der Ordensprovinz während seiner Amtszeit als Provinzial (1784-1791) 22 Briefe an den Lexikographen Marijan Lanosović (1742-1812) gerichtet. Obwohl der grösste Teil dieser Briefe nur die unmittelbare Alltätigkeit von Lanosović aufdeckt, ist es doch möglich aus ihnen wenigstens in Andeutungen den Lebenslauf von Lanosović, seine Aufgaben und Arbeit, die Beziehungen zu seinen Mitbrüdern, sowie den Mass seines Einflusses auf das öffentliche wie auch auf das kulturelle Leben jener Zeit herauszulesen. Deshalb sind diese Briefe eine wichtige Quelle zur Erforschung des Lebenslaufes und des Wirkens sowohl des Absenders (Pavišević) wie auch des Adressantes (Lanosović).